

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ:

Օտարադաշնակները դիմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция „Мшакъ“

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուով

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
իրաւաբանչիւր բառին 2 կոպէկ:

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ
1878 թ. 4

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ԼՄՆԻՆ ՕՐ, բացի տօն և տօներէն հետեւեալ օրերէն:

Լրագրի գիրքը և պրօգրամման նոյն են մնում: Մենք ստանում ենք ՍԵՓԵԿԱՆ ՀԵՌԼԵՐԻՆԵՐԻ: ՄՇԱԿԻ տարեկան գինը 10 ռուբլ է, կես տարվանը 6 ռուբլ: Գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՍՏԱՆ մէջ:

ԼՄՆԻՆԶԻՆ ՀԼՄՆԻՆԵՐԸ ծախվում են 5 կոպէկով հատր: Օտար քաղաքներից պէտք է գիմել հետեւեալ հասցեով՝ ТИФ-ЛИСЪ Редакция „Мшакъ“.

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԹՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԳԱՅՈՒԹԻՒՆ

Մեր թղթակցութիւնները — Ներքին տեսութիւն: Նամակ Շուշուց: Նամակ Աւետարանի: Արտաքին տեսութիւն: Ֆրանսիա: Յունաստան: Անգլո-թիւրքաց դաշնադրութիւնը: Նամակ Թիւրքիայից: Արտաքին լուրեր: «Մշակի» հեռագրութիւնը: Յայտարարութիւններ: — Տեղեկացոյց:

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մի կողմից շատ ուրախալի է որ «Մշակի» թղթակցութիւնների մեծ մասը մեր ուսումնարանական հարցին են նուիրված, բայց միև կողմից այդ հարցը մեր թղթակցութիւնների մեծ մասի մէջ նեղ և միակողմանի կերպով է քննվում:

Մեր թղթակցները խօսում են գլխաւորապէս ոչ թէ ուսումնարանների դաստիարակութեան ուղղութեան, կամ մանկավարժական մեթոդների վրա, այլ դպրոցների վարչական կողմի անբաւականացումից լինելու վրա, վարչութեան զանազան անդամների տեսիլ, վարժապետների և հոգաբարձուների յարաբերութիւնների և երկպառակութիւնների վրա, վերջապէս այս կամ այն քաղաքում դպրոցի գործի պատճառով հասարակութեան մէջ ծնվող զանազան կուսակցութիւնների վրա:

Ուրեմն մեր թղթակցների մեծ մասի ուշադրութիւնը գրաւում է ոչ թէ բուն ուսումնարանական խնդիրը, այլ գլխաւորապէս փարձական և կուսակցական խնդիրները....

Մենք չենք հերքում որ մեր ազգի զարգացման գլխաւոր հիմքը ուսումնարանն է, բայց ուսումնարանի առաջադրման թիւնը իր կողմից կախված է հայոց ազգաբնակչութեան տնտեսական լաւ կամ վատ դրութենից:

Մեր թղթակցները առհասարակ շատ քիչ ուշադրութիւն են դարձնում ազգի տնտեսական դրութեան վրա, բաւական չեն դիտում, չեն հետազոտում այդ կողմը մեր հասարակական կեանքի:

Երբ մի ժողովուրդ տնտեսապէս բարեւոք դրութեան մէջ է լինի, նրա բոլոր ազգային հաստատութիւններն էլ հիմնաւոր դիրք կը ստանան, կը բարեկարգվեն և իրանց գործունէութեամբ կը համապատասխանեն ազգի պահանջներին:

Թող մեր թղթակցները շարունակեն գրել ուսումնարանների վրա, գլխաւորապէս ուշադրութիւն դարձնելով ոչ թէ դպրոցների վարչական կողմերի և հասարակութեան մէջ յայտնվող կուսակցական երկպառակութիւնների վրա, այլ դպրոցների ուսումնական կողմի, նրանց բուն մանկավարժական ընթացքի բաւականանցութիւնը կամ անբաւականացումից լինելու վրա:

Թող գրեն ուսումնարանների վրա, բայց չը մոռանան ուշադրութիւն դարձնել և հասարակական կեանքի տնտեսական կողմի վրա, թող դիտեն, հետազոտեն և նկատեն:

րագրեն այս կամ այն քաղաքի կամ գիւղի հայոց հասարակութեան տնտեսական դրութիւնը, որի բարեւոք կամ թշուառ լինելուց կախված է նոյն իսկ ուսումնարանական գործի գոյութիւնը:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՑ

3 յուլիսի

Երէկ ամսիս 2-ին կատարվեցաւ վերջապէս Շուշու հողերի դպրոցի հոգաբարձուների ընտրութիւնը: Թէպէտ այդ ընտրութիւնը անելու համար պատգամաւորներ էին նշանակված ամեն մի եկեղեցուց ժողովրդի կողմից, որ նոքա միմեանց հետ խորհրդակցելով ընտրութիւն անէին և դրանով հեռացնէին քաղաքի մէջ չնորհիւ Սեդրակեան վարդապետի և պ. Բաբաջանեանի ծագած և այժմ բաւականաչափ զօրեղացած կուսակցութիւնները, բայց գեթադարար զրանց ոչ մէկը չը կատարվեց: Պատգամաւորները չէին հրաւիրված առաջնորդարան և այս պատճառով ընտրութիւնը գործեցին հայր Սեդրակեանի մօտ ժողովված 37—40 անձինք, որոնցից կէսը երեխայք, քահանայք և առաջնորդարանի ծառայքն էին: Արդեօք կարժանանայ Վեհափառի հաստատութեան մի այսպիսի ընտրութիւն, որ բոլորովին կարգից դուրս ձեռով է արված, այդ ցոյց կը տալ ապագան, բայց այս միայն անշուշտ է, որ չնորհիւ տոյն ընտրութեան հոգաբարձութիւնը և ուսումնարանի դրամաւոր միջոցները ընկալի Սեդրակեան վարդապետի հրահրութեան տակ: Թէ ովքեր են նոր ընտրված հոգաբարձուքը և ինչ բաներով են նոքա հանդիսացած ժողովրդի մէջ, այդ մասին կը գրեմ միւս ժամանակ: Բայց այժմ կասեմ միայն թէ նոքա իրանց հոգաբարձութեամբ կարգաւորեան աւետարանի խօսքը. «յետին չար քան զառաջին», և մեր ուսումնարանը կը մնայ այսուհետեւ աւելի ևս խաւար և ողբալի դրութեան մէջ:

Մ.

ՆԱՄԱԿ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՑ

4 յուլիսի

Արցախ նահանգի վարանդ գաւառի մի անկիւնում գտնվում է Աւետարանի անուանով գիւղը 17 վերստ հեռավորութեամբ Շուշու քաղաքից: Ողբ գեղեցիկ է, ջուրը հիմալի ու առողջարար է, բնակիչների թիւը մօտաւորապէս կը հասնի երեք հարիւրի, բոլորն էլ լուսաւորչապաւան են և ինչպէս աւանդութիւն կայ դպրութեան Անի քաղաքից, վերջին անգամ այնտեղ պատահած երկրաշարժից յետոյ, ժիւր, առողջ, գործունէ, յաղթանակաւ և քաջ են բոլոր բնակիչները, որոնցից և պատմութեան մէջ շատերը յայտնի անուն ունեն թողած ինչպէս՝ Մաղաթեանցներ, Շահնազարեանցներ և այլք: Այս գիւղի բնակիչներին կարելի է բաժանել երկու մասի՝ աղուականների և հարկատու գոսի, որոնք, այսինքն երկու դասն էլ անխափ պարագում են հողագործութեամբ, վաճառականութեամբ, արհեստներով և մի քանիսն էլ ծառայում են:

Հողը լինելով սեւ, շատ արդիւնաբեր է, միայն թէ հողագործութիւնը մեր գիւղում ինչպէս և շատ տեղ գտնվում է նահապետական դրութեան մէջ: Գիւղի հովիտը քահանաները երեք են, որոնք հովիվում են նոյնպէս Ալամնից և Ղարաբուլաղ գիւղերը:

Ինչ են չինում քահանաները ժողովրդի լուսաւորութեան համար. — ոչինչ և բոլորովին ոչինչ. նրանք միայն իրանց անձի պարարտութեան համար են մտածում, իսկ տնաւ ժողովուրդը իր պարագ օրերը անց է կացնում միայն թղթախաղութեամբ, նստած եկեղեցու գաւթում: Դրանք խաղում են այնպիսի եղանակով, որ փոքրիկ վերջացած ժամանակը կը տեսնես աներկիւ մէջդան դուրս կը բերեն աղլուխ, գօտի, դանակ, պօրածոնէ և այլն: Եւ երբ բոլորից զրկվում են, վեր են կենում տխուր դէմքով, զուտները քրքրով, ոտները քաշ քաշ անելով և երբեմն կանչելով՝ «Աստուած ողորմած ա, բար չըլաւ հալած եղուց կենի» (այսօր չաջողվեց, էգուց կը յաջողվի) և գնում են իրանց օթեանները: Կանայք այս վատ սովորութենից զղված յարձակվում են բարկացած իրանց մարդկերանց վրա և այս միջոցին մի մարդու կըցկուտը ձայն է լսվում՝ «Ան կընեկ, դէ հերիք ա հինչքան թխեցիք, թա որ էս էլ կարգ ե օրօնեմ, ձեռքս կօտրվէ» բայց չը նայելով երգմանը, կրկին մի քանի օրից յետոյ եկեղեցու գաւթը թողած ուրիշ ծածուկ տեղ են խաղում, իսկ նրանց խեղճ և ողորմելի մանուկները մնալով անկիրթ, այս բոլոր պակասութիւններն են միայն ժառանգում նրանցից:

Աւետարանի գիւղի մօտ կան և ուրիշ 16 գիւղեր 40-ից մինչև 60 բնակիչներով ամեն գիւղում և կամ աւել միմեանցից մինչև 30 վերստ հեռավորութեամբ: Այս բոլոր գիւղերում, ցաւելով պէտք է ասենք, որ ոչ մէկում չը կայ ուսումնարան: Սրա պատճառը, մեր կարծիքով, ոչ թէ ժողովրդեան սառնասրտութիւնն է, այլ հողերի խեղամութեան անհոգութիւնը: Յիշեալ գիւղերի մարդաբնակչութիւնը միջին թիւով անցնում է 1000 տուրք աւելի և դրանք բոլորովին զուրկ են ուսումից: Միայն պատահում է տեսնել երեխաներին տէրեւէրների ու տիրացուների մօտ սաղմոս կամ աւետարան դաս առնելիս:

Մենք կարծում ենք որ այս դարի մէջ, երբ ուսումը առանց արգելքի տարածվում է ամեն տեղ, խղճի ընդդէմ է թողնել այսպիսի տգէտ դրութեան մէջ այսքան ժողովուրդ: Մեր զարմանքը աւելի է սաստկանում երբ մտածում ենք որ Շուշու թեմի բոլոր գիւղերի վրա թեմական տեսուչ կայ կարգված, ուրեմն ինչ է անում նա: Խեղճ գիւղացիները ինչ անեն. նրանց աչքերը փակված են, հարկաւոր է առաջ բաց անել ու յետոյ պահանջել: Կարծում եմ նրանք սիրով և ուրախութեամբ պատրաստ կը լինեն կատարել: Տպելով այս տխուր ճանապարհիւնը «Մշակ» լրագրի համարում ես հրաւիրում եմ նոյնպէս և Բագրի «Մարդասիրական ընկերութեան» ուշադրութիւնը գիւղացիների այս խղճալի վիճակի վրա գէթ առաջին անգամ, իսկ մենք բոլորովին համոզված ենք որ ժողովուրդը ինքը ևս կը փութայ աշակից գտնվել ուսումնարանի գործին, չը նայելով որ նրա բոլոր տնտեսական կեանքը անապահովութեան մէջ է գտնվում:

Ա. Նալբանդեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖԻՆԱՆՍԱ

Ֆրանսիայում նոր ընտրութիւնների համար քուէարկութիւնները սկսված են: Հետեւեալը դեռ յայտնի չէ, բայց այժմի հաւանական է որ մեծ մասով կընտրվեն հանրապետականները:

Մարտի 12 խաղութիւնը հանգաբարձ է: Խոսվոյցներէն շատերը կախաւորված և բնութեան ենթարկված են: Տեղական իշխանութիւնը որոշել է Բեյքեւն եպիսկոպոսի արձանը վերցնել հրապարակից և փոխադրել:

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒՐԻ, 12 յուլիսի Պետական
անկի 50% տոմսակը առաջին շրջանի արժե
97 ռ. 25 կ., երկրորդ 96 ռ. 25 կ., եր-
րորդ 96 ռ., չորրորդ 95⁷/₈ ռ., ներքին ա-
ռաջին 50% փոխառութեան տոմսակը արժե
237 ռ. 50 կ., երկրորդ 237 ռ. 25 կ., ուս-
աց փ. լուրջ Լոնդոնի վճարժե 25¹¹/₁₆
պենս, ուսաց 100 ռ. Գերմանիայի վճար
արժե 218 մարկ 50 ֆեն., Փարիզի վճար
268 ֆրանկ 50 սանտիմի Տրամադրութիւնը
Թող է:

20—20

2-3

2-3

Կէսօրից յետոյ բացի ԿԻՐՆԿԻ օրերից:

Խմբագիր — հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾԲՈՒՆԻ